

تصویر معنادان در سریال های تلویزیون

نگاهی به جوامع مختلف نشان می‌دهد در هیچ جای جهان، جامعه‌ای نیست که مصون از انواع آسیب‌های اجتماعی باشد. اعتیاد جزو معضلات اجتماعی است که همیشه بشریت را در معرض خطر جدی قرار داده است. بنابراین تلویزیون و رادیو به عنوان رسانه‌های جمعی می‌توانند هم در بازمانی این گروه و هم در نشان دادن مسائل و مشکلات آنها فعالیت داشته باشد. همچنین رسانه می‌تواند ضمن نشان دادن تصویر معنادان و بیان مشکلاتشان، راه حل‌های اصولی را هم فارغ از گل درشت بودن به مخاطبان ارائه بدهد. یعنی نقش آگاهی‌بخشی هم داشته باشد. البته رسانه ملی در طول این سال‌ها این کار را به کرات انجام داده است، چه در برنامه‌های ترکیبی و گفت‌وگو محور و چه در سریال‌های تلویزیونی. نگاهی به برنامه‌های رسانه ملی نشان می‌دهد اتفاقا چنین برنامه‌هایی با اقبال مردمی روبه‌رو شده است. در این باره می‌توان به مستند شوک اشاره کرد که در زمان پخش توانسته بود مخاطبان بسیاری را جذب برنامه کند. دست‌اندرکاران این برنامه در برخی قسمت‌ها به سراغ معضل اجتماعی اعتیاد رفته بودند و صرفا فقط معنادانی که اعتیاد را ترک کرده بودند به برنامه دعوت نمی‌کردند، بلکه سراغ کمپ‌های ترک اعتیاد هم می‌رفتند.

به غیر از چنین برنامه‌هایی که همیشه برای مخاطبان تاثیرگذار بوده و از سوی کارشناسان راه‌حلی به خانواده‌ها آموزش داده می‌شد تا چطور متوجه شوند اعضای خانواده درگیر چنین معضلی شده‌اند و چطور با آنها رفتار کنند، سریال‌هایی هم با این محوریت داشتیم که یک یا چند شخصیت در آن درگیر اعتیاد شده بود که اتفاقا چنین آثاری جزو پر بیننده‌ترین های تلویزیون بودند. اکنون این سوال مطرح می‌شود که سریال‌های تلویزیون چقدر توانسته‌اند وضع موجود معنادان را به بینندگان نشان دهند و تا چه میزان پیامدهای اعتیاد و مسائل معنادان را با محتوایی مناسب به تصویر کشیده است؟ مطالعات نشان می‌دهد تلویزیون به لحاظ تغییر نگرش، جهت‌دهی به اندیشه‌ها و آگاهی دادن به مخاطبان در این حوزه، نقش به‌سزایی داشته است. بازنترین نمونه در تلویزیون سریال آینه عبرت است که اواخر دهه ۶۰ تولید و روانه آنتن شد. این سریال به درستی تصویر معتاد و عواقب ناشی از آن را به تصویر کشید، حتی شخصیت‌های سریال برای مخاطبان باورپذیر بود، به همین دلیل با اقبال گسترده مردمی روبه‌رو شد.

البته تعداد مجموعه‌های تلویزیونی که با این محوریت تولید و پخش شده، بسیار است. مجموعه‌هایی که هر کدام از زوایای متفاوت به معضل اجتماعی اعتیاد پرداختند و نویسندگان سعی کردند با انتخاب قصه‌های جذاب و پرکشش به این معضل بپردازند و در کنار نشان دادن شخصیت‌هایی که درگیر اعتیاد شدند، شخصیت‌هایی قرار گرفتند که توانستند به آنها نشان دهند چگونه می‌توانند از شر اعتیاد خلاصی پیدا کنند. همچنین یکی از شخصیت‌های سریال آزادی مشروط که سروش جمشیدی آن را بازی می‌کند و این شب‌ها از شبکه یک پخش می‌شود، بارها این جمله را تکرار می‌کند که دو سال است پاک بوده و سمت مواد مخدر نرفته است. ضرورت پرداختن به این موضوع بسیار است و باید نویسندگان، تهیه‌کنندگان و کارگردانان به سمت تولید مجموعه‌هایی با این محوریت حرکت کنند، زیرا در دنیای مدرن امروز این معضل بسیار پررنگ‌تر شده و رسانه‌های عمومی می‌توانند نقش موثری در این حوزه داشته باشند.

مدیر شبکه رادیویی انقلاب منصوب شد

علی بخشی‌زاده، معاون صدای سازمان صداوسیما طی حکمی رضا کوچک‌زاده تهمتن را به عنوان مدیر رادیو انقلاب معرفی کرد. تبیین آرمان‌ها، اصول، ارزش‌ها و تقویت گفتمان‌های این انقلاب در چهل و چهارمین سالگشت پیروزی آن، مهم‌ترین ماموریت‌های مدیر رادیو انقلاب در دوره تحولی جدید رسانه ملی در این شبکه رادیویی است. در بخشی از این حکم ماموریت‌هایی از جمله، تمرکز بر منظومه فکری امامین

انقلاب اسلامی در تبیین اهداف و آرمان‌های انقلاب، بازمانی گفتمان انقلاب اسلامی مبتنی بر بیابیه گام دوم به عنوان نقشه راه انقلاب، تکیه بر موقعیت ایران قوی و مستقل و تبیین جایگاه آن در منطقه و نظام بین الملل، تبیین دستاوردهای انقلاب اسلامی در حوزه‌های مختلف و مقابله با تحریف این دستاوردها، توجه به بسترهای فرصت‌ساز فضای مجازی برای اعتلای روزافزون اهداف و آرمان‌های انقلاب، بررسی و

روزگاری به او مجرم می‌گفتند و حالا به عنوان یک بیمار می‌شناسند. اعتیاد از همان ابتدای ورودش به خانواده

همه را به نوعی درگیر خود می‌کند؛ یکی را با نگرانی برای فرد متعاد و دیگری را با درگیرشدن به خود اعتیاد. در این میان، رسانه ملی به عنوان یک ابزار نظارتی و هشداردهنده، تلاش می‌کند مجموعه‌هایی را مقابل چشم مخاطبان قرار دهد که هر کدام چهره‌ای از اعتیاد و مسائل حول آن را به خانواده‌ها نشان دهد. هرچند که نباید فراموش کرد مساله آموزش هم در کنار ارائه هشدار به خانواده‌ها دارای اهمیت است و اگر قرار باشد آثار ساخته شده با محوریت اعتیاد موثر باشد، باید به دو مورد هشدار و آموزش توجه ویژه‌ای شود.

کما این که در همان سال‌های اولیه ورود و شیوع قرض‌های روانگردان، شاهد هشدارهای بسیاری از سوی تلویزیون بودیم که توانست پرسش‌های بسیاری را پاسخ دهد یا برای آنهایی که آگاه نبودند، جای سوال

تازه باز کند. این روزها که سریال آزادی مشروط از تلویزیون پخش می‌شود، می‌توان شخصیتی متفاوت با بازی سروش جمشیدی

را دید که مدام تاکید می‌کند پاک است و دیگر معتاد نیست. هرچند که هنوز رنگ دندان‌ها و سیاهی دست‌هایش همه را به شک می‌اندازد. شخصیتی که جمشیدی به تصویر کشانده، روزگاری با شخصیت آتقی در سریال آینه عبرت به

مخاطبان نمایش داده می‌شد. به همین بهانه، مروری بر سریال‌های تلویزیونی داشتیم که با محوریت اعتیاد ساخته شده یا فردی به صورت محوری این نقش را برای مخاطب به تصویر کشانده است.

آینه‌ای برای عبرت

شخصیت آتقی، در واقع اولین نقش ماندگاری بود که مخاطبان تلویزیون با عنوان «معتاد» مشاهده کردند. افشاده راه رفتن و حالت حرف زدن او تا مدت‌ها در ذهن مخاطب مانده بود و بسیاری‌ا‌ای اواردی آوردند که خودشان از موفق بودن تصویر یک معتاد در تلویزیون بود. موفق از این جهت که هم باورپذیر بود و هم تلاش شد عاقبت این بلای خامنانسوز نشان داده شود. آینه عبرت در سال‌های ۶۷ تا ۷۰ با کارگردانی محسن شاه‌محمدی تهیه و کارگردانی شده بود. یکی از مشهورترین بخش‌های این سریال «پرگر ریزان» بود که خود در ۱۸ قسمت مجزا تهیه شد و شخصیت‌های معروف آن علی و آتقی بودند که این نقش‌ها را به ترتیب محمود دینی و جواد گلیایگانی ایفا کردند. آینه عبرت را باید از این جهت ماندگار و تاثیرگذار دانست که به دل بسیاری از مخاطبان نشست و در سال‌هایی که هنوز شبکه‌های اجتماعی این قدر متنوع نشده بودند، مخاطبان بسیاری داشت.

من یک معتاد!م

بعد از پخش مجموعه‌ای به نام «مسافر» بود که فرهنگ صحبت از ترک اعتیاد و بیان همان جمله همیشگی «من... هستم یک مسافر» جای خود را در میان جامعه پیدا کرد. بازی پانته‌آ بهرام و ابوالفضل پورعرب آنقدر باورپذیر بود که توانست مخاطب رایای تلویزیون ماندگار کند. این سریال که سال ۷۹ از شبکه پنج پخش شد، تمام تمرکز خود را بر مساله اعتیاد و ترک آن قرار داده بود. قصه زندگی دختری به نام افسانه که یکبار به با شخصیت‌های دیگری روبه‌رو شده و بعد از گذشت زمان به معتاد بودن آنها پی می‌برد، منیره و داییش اش مجید، افرادی هستند که زندگی افسانه را

در گفت‌وگو با داوود نماینده بیان شد «فرهنگسازی درباره اعتیاد

داوود نماینده، گوینده و دوبلور ایرانی است که صدای او را بیشتر با مجموعه راز بقا می‌شناسیم. کارهای او بیشتر در حوزه مستند بوده است. مستند حس برتر که سال ۱۶۸ از شبکه یک سیما روی آنتن رفت، مورد توجه بینندگان قرار گرفت. او در برخی کارهای مرتبط با اعتیاد هم گویندگی کرده است. او معتقد است که همه در قبال معتاد مسوول هستیم و اگر فردی به سمت اعتیاد می‌رود، به نوعی غفلت همه افراد جامعه است. در همین رابطه با داوود نماینده گفت‌وگو کردیم تا نظر خودش را درباره برخی کارهای او در حوزه اعتیاد جویا شویم. داوود نماینده، گوینده و دوبلور ایرانی در خصوص آثاری که در حوزه اعتیاد گویندگی کرده به جام جم می‌گوید: من علاوه بر دوبله مستندهای حیات وحش، فرهنگی و اجتماعی، آثاری درباره اعتیاد هم گویندگی کردم. در این آثار اشاره به وجود انسان کردم که می‌تواند مظهر باشد یا این‌که شیطان

شناخت جریان‌های نفوذ تفتین و تحریف در عرصه داخلی و الزامات خنثی‌سازی آنها و... از جمله موارد تاکیدی معاون صدا در حکم مدیر رادیو انقلاب است. کوچک‌زاده تهمتن در حال حاضر مدیر شبکه رادیویی گفت‌وگو است که سابقه مدیریت شبکه‌های رادیویی از جمله رادیو اریعین، رادیو انتخابات و رادیو مقاومت را نیز در کارنامه خود دارد و امسال برای چهارمین سال عهده دار این مسئولیت شده است.

گزارش «جام جم» از سریال

آینه‌ای برای د

بازی می‌کنم، معتاد شوم؛ بلکه به احساسات و عواطف شخصیت نزدیک می‌شوم. من با یک نقش متفاوت تجربه یک نوع زیست دیگر را امتحان می‌کنم. زمانی که می‌خواستم نقش یک دختر الکی را در مرگ تدریجی یک رویا بازی کنم، به بیمارستان‌هایی می‌رفتم که الکی‌ها برای ترک مراجعه می‌کنند. دیدن و احساس کردن در بازیگری خیلی مهم است، به همین دلیل قبل از نقش درباره‌اش فکر می‌کنم.» صحبت‌های اسکندری به خوبی دلیل موفق بودن نقش او در این سریال را نشان می‌دهد.

محکومینی با حکم جایگزین

سریال «محکومین» که سال ۹۶ به کارگردانی حسین قناعت روی آنتن رفت، تلاش کرده بود مجازات جرایم را به گونه‌ای دیگر نشان دهد. این سریال در موضوع مجازات جایگزین بود که به افرادی که سهپوی مرتکب جرم کوچکی شده‌اند و پشیمان هستند، با این پیش فرض که نیت خود را تکرار نکنند، فرصت تازه‌ای داده می‌شود تا به جای سپری کردن دوران محکومیت خود در زندان، مجازات‌های جایگزینی را که شامل یک فعالیت اجتماعی می‌شود به انجام برسانند. اعتیاد هم بخشی از

یک جوان معتاد را به نمایش بگذارد. سریال زمانه به کارگردانی حسن فتحی، سال ۹۱ روی آنتن شبکه سه سیما رفت.

داستان یک معتاد زن

کاری که ستاره اسکندری در یکی از اپیزودهای سریال داستان یک شهر کرد، بازی در نقش یک معتاد زن بود که برای اولین بار اتفاق می‌افتاد. او خودش در این رابطه گفته بود: «افتخار می‌کنم که توانستم نقش اولین زن معتاد و الکی تلویزیون را بازی کنم و این اشتیاق من به جرابی بازیگرشدنم برمی‌گردد.

من خیلی مرگ‌هراسم و بازیگری این امکان را به من داده که در قالب‌های مختلف زندگی کنم و این که ستاره

اسکندری نباشم؛ ساناز «مرگ تدریجی یک رویا» و نرگس و نیره «دندون طلا» باشم. خوشحالم به واسطه بازیگری به قالب‌های مختلف دنیا می‌آیم و می‌روم. این واقعا برام جذاب است. من از آن بازیگرانی هستم که خودم را به کاراکتر نزدیک می‌کنم، نه این‌که نقش معتاد را که

زمانه یک معتاد

سریال «زمانه» از همان ابتدا درام و عاشقانه بود اما در کنار آن، قصه ابتلای یک جوان به اعتیاد و تلاش خانواده او برای رهایی‌اش از اعتیاد مطرح شد. سینا برادر ارغوان شخصیت اصلی زن سریال بود که به مرور دچار اعتیاد می‌شد. او در این سریال، جوانی اهل موسیقی بود که دچار اعتیاد شده و تلاش می‌کند از آن رها شود. بیشتر خاص بودن این شخصیت را باید به واسطه بازی حسین مهری دانست که توانسته بود استیصال و درماندگی

در گفت‌وگو با داوود نماینده بیان شد «فرهنگسازی درباره اعتیاد

در او نفوذ کند. معتاد هم انسانی است که در جامعه من معتاد شده است. پس من به نوعی از او غافل شده و به مسئولیت عمل نکرده‌ام.

وی درباره نوع نگاهی که باید به معتاد داشت، می‌گوید: معتاد از درون جامعه نشأت گرفته است. اشکال در جامعه ماست. ما کل مشکلات را بر سر معتاد می‌ریزیم. من با این باور شروع کردم که معتاد، انسانی است که از جامعه معیوب من برخاسته است. بنابراین وقتی در این چارچوب نگاه کردم، احساس کردم وظیفه‌ای دارم. چند سال تلاش کردم که بگویم معتاد بیمار است که خوشبختانه این مساله جاف افتاد.

نماینده عنوان می‌کند: ما معضلات اجتماع را نمی‌توانیم جدا از اعتیاد ببینیم. نبود وحدت فکری خانواده، آموزش و... جدا از اعتیاد نیست. همه مسئول هستیم. بنابراین همه باید تلاش کنیم. معتقدم همان رئیس اداره وقتی متوجه می‌شود گارمندش درگیر اعتیاد شده باید مخفیانه و با حفظ آبرویش او را به بازپروزی ببرد و به او فرصت بدهد تا خودش را اصلاح کند.

نگاه

یک زندانی پاک

از چندی پیش پخش مجموعه تلویزیونی «آزادی مشروط» به کارگردانی و تهیه‌کنندگی مسعود ده‌نمکی از شبکه یک شروع شده است. این سریال که از محصولات سیمافیلم است ماجرا سه زندانی را روایت می‌کند که به دلیل شرایط کرونا صاحب آزادی مشروط می‌شوند. نقش یکی از این سه زندانی را سروش جمشیدی بازی می‌کند.

این هنرمند در تجربه‌های قبلی‌اش دیده شده که از پس نقش‌های طنز بر می‌آید. به همین دلیل ده‌نمکی هم او را برای یکی از نقش‌های محوری سریال آزادی مشروط انتخاب کرد. این شخصیت در موقعیت‌های مختلف جدی است و هر جالزم باشد با طنزهایش نمک نقشش را اضافه می‌کند که به همین دلیل مورد توجه مخاطبان قرار گرفته است.

یکی از ویژگی‌های بانمک جمشیدی این است که مرتب در بخش‌های مختلف سریال با صداقت عنوان می‌کند؛ دو سال پاک است و لب به مواد نزده است. همین ویژگی شخصیت او را که زندانی است متمایز کرده، ضمن این‌که در موقعیت‌های مختلف قرار می‌گیرد اما توانسته با یک بازی روان خودش را به خوبی نشان بدهد.

رخ

طنازی‌های یک معتاد

رضا عطاران را همواره در تلویزیون با نقش‌های کم‌مدی‌ای که بازی کرده و ساخته می‌شناسیم. آن‌هم کم‌دی‌هایی از جنس خودش که طرفداران بسیاری هم دارد. به خصوص در «بزنگاه»، آخرین سریالی که برای تلویزیون ساخت. عطاران در این سریال نقش نادر پرور را بازی کرد که به بیماری اعتیاد دچار شده بود اما اغلب کارهایش شبیه به معنادانی نبود که در تلویزیون دیده‌ایم. او با نگاه طنز اما نقدانه‌ای به این معضل پرداخت و مخاطب، عواقب این بیماری را می‌دید که چطور زندگی‌اش را تحت تاثیر قرار داده است. عطاران در این سریال دختر کوچکی داشت که سعی می‌کرد زمانی که مواد مخدر مصرف می‌کند، همه چیز را از او پنهان نماید. گرچه آن کودک همه چیز را می‌دید و متوجه می‌شد. بازی‌ای که عطاران در این سریال ارائه داد، با وجود این‌که انتقادهایی هم در مقام کارگردان و بازیگر به او شد اما قابل قبول بود. سوءاستفاده از اعتماد دیگران و کلاهبرداری ازجمله خصایصی بود که در بازی او در نقش یک فرد معتاد دیده شد.